

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Možná transformácia spoločnej poľnohospodárskej politiky**(prieskumné stanovisko)**

(2017/C 288/02)

Spravodajca: **John BRYAN**

Konzultácia	Komisia, 10/02/2017
Právny základ	článok 302 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prieskumné stanovisko
Rozhodnutie predsedníctva	21/02/2017
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	17/05/2017
Prijaté v pléne	01/06/2017
Plenárne zasadnutie č.	526
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	229/4/5

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV sa domnieva, že spoločná poľnohospodárska politika (SPP) je kľúčovou politikou EÚ, ktorá musí poskytovať európskym občanom a poľnohospodárskemu sektoru skutočne spoločnú politiku, ktorá plní svoje základné ciele stanovené v Rímskej zmluve. Aj keď sa má prieskumným stanoviskom posúdiť transformácia SPP, EHSV prikladá veľký význam tomu, aby sa SPP v záujme zainteresovaných subjektov starostlivo a organicky ďalej rozvíjala. K rozvoju SPP sa musí pristupovať pozitívnym spôsobom a jej rozpočet musí byť primeraný na riešenie existujúcich a nových požiadaviek týkajúcich sa poľnohospodárskej ekonomiky, ako aj sociálnych a environmentálnych kritérií.

1.2. Transformovaná SPP musí plniť potreby vyplývajúce z nových výziev, ktorým Európa čelí, vrátane záväzkov EÚ v rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN a záväzkov v oblasti zmeny klímy v rámci 21. konferencie zmluvných strán (COP 21), ako aj v oblasti dvojstranných obchodných zmlúv a volatility trhu.

1.3. V rámci SPP sa musí dôrazne podporovať európsky model poľnohospodárstva s jeho tradičnými rodinnými poľnohospodárskymi podnikmi, poľnohospodárskymi družstvami a spoločnosťami a zároveň sa treba opätovne venovať riešeniu veľkej nerovnosti príjmov medzi vidieckymi a mestskými oblasťami, ako aj v rámci poľnohospodárstva, a to so zapojením poľnohospodárskych odvetvových organizácií.

1.4. Tým, že SPP zabezpečuje udržateľné zásobovanie vysokokvalitnými bezpečnými potravinami pre 500 miliónov občanov EÚ a vývoz v hodnote 131 miliárd EUR, ktorý predstavuje 7,5 % z celkového vývozu EÚ, je potrebné v rozpočte SPP, ktorý dosahuje 38 % celkového rozpočtu EÚ, dosiahnuť vyvážený pomer, aby prínos zodpovedal vynaloženým prostriedkom. Financovanie v budúcnosti musí byť dostatočné, aby sa ním mohli riešiť ďalšie finančné požiadavky vyplývajúce z brexitu, tlak na príjmy poľnohospodárskych podnikov a zvýšený dopyt po verejných statkoch.

1.5. EHSV podporuje zachovanie modelu SPP založeného na dvoch pilieroch. Priamymi platbami v rámci 1. piliera sa musia podporovať príjmy poľnohospodárskych podnikov, opatrenia na riadenie trhu a zvýšené poskytovanie verejných statkov. Platby na rozvoj vidieka v rámci 2. piliera by sa mali zameriavať na hospodárske, environmentálne a sociálne programy založené na cieľoch stanovených na konferencii v Corku (Cork 2.0) na podporu zraniteľných regiónov a sektorov, pričom by mali takisto zabezpečovať ciele prístup k poskytovaniu verejných statkov.

1.6. Podceňuje sa skutočnosť, že poľnohospodárstvo predstavuje významný prínos pre životné prostredie. Pri platbách v rámci 1. aj 2. piliera SPP treba zohľadniť, chrániť a posilniť záchyty uhlíka v trávnatých porastoch, lesoch, rašeliniskách a živých plotoch.

1.7. Je potrebné zaviesť dôrazné ciele programy zamerané na mladých poľnohospodárov, najmä ženy, a odchody do dôchodku s cieľom vyriešiť dôležitý problém generačnej výmeny. Ďalej by sa mali prijať programy zamerané na posilnenie celkovej úlohy žien v poľnohospodárstve.

1.8. Kľúčovým prvkom transformovanej SPP by malo byť zjednodušenie pomocou moderných technológií s cieľom zjednodušiť a znížiť čoraz väčšiu byrokratickú záťaž, s ktorou sa poľnohospodári stretávajú. Mali by sa vykonať zmeny v procese auditu/inšpekcií zahŕňajúce model pre uzatvorenie, systém žltej karty, nižšie požiadavky na krížové plnenie a väčšiu toleranciu, pričom by sa v rámci toho všetkého malo zameriavať na zjednodušenie a lepšie poskytovanie platieb.

1.9. Transformovaná SPP by mala naďalej dodržiavať zásadu preferencie Spoločenstva a územne vyváženej potravinovej sebaistočnosti a poskytovať európske potraviny pre občanov EÚ. Potenciál poľnohospodárstva sa musí zdôrazňovať vo všetkých dvojstranných alebo viacstranných obchodných dohodách, pričom toto odvetvie nemožno obetovať na to, aby sa dosiahli výhody v iných oblastiach. Všetky potraviny dovezené do EÚ musia – pri rešpektovaní zásady súladu – spĺňať všetky normy EÚ v oblasti sanitárnych, fytosanitárnych, pracovných a environmentálnych podmienok.

1.10. Musí sa posilniť postavenie poľnohospodárov v potravinovom reťazci. Mali by sa prijať a realizovať pozitívne odporúčania osobitnej skupiny EÚ pre poľnohospodárske trhy. Okrem toho je dôležitá ešte intenzívnejšia podpora spolupráce medzi výrobcami a existujúcimi družstvami a organizáciami výrobcov, najmä malými, orientovaná na odvetvia a regióny. Osobitný dôraz by sa mal klásť najmä na tie odvetvia a regióny, kde táto spolupráca nie je dostatočná.

1.11. Pre transformovanú SPP má zásadný význam silný 1. aj 2. pilier s flexibilnými programami regionálneho rozvoja, ku ktorým majú prístup všetky členské štáty vrátane oblastí s prírodnými prekážkami a ktoré sa zameriavajú na zraniteľné regióny a sektory.

1.12. Je potrebné ďalej harmonizovať úroveň priamych platieb vyplácaných poľnohospodárom v jednotlivých členských štátoch EÚ s cieľom vytvoriť rovnaké podmienky pre poľnohospodárov vo všetkých členských štátoch a zabezpečiť vyvážený rozvoj vidieckych oblastí v celej EÚ.

2. Úvod

2.1. Poľnohospodárstvo je s EÚ prepojené viac ako ktorýkoľvek iný hospodársky sektor. Je to jediný väčší sektor so spoločnou politikou a ústredným financovaním z rozpočtu EÚ. Poľnohospodársky a agropotravinársky sektor je s 11 miliónmi poľnohospodárov, 22 miliónmi poľnohospodárskych pracovníkov a ďalšími 22 miliónmi súvisiacich pracovných miest v oblasti spracúvania potravín, maloobchodu s potravinami a služieb mimoriadne dôležitým zamestnávateľom v rámci celého hospodárstva⁽¹⁾. Mnoho týchto pracovných miest sa nachádza v chudobnejších vidieckych regiónoch. Poľnohospodárstvo prispieva k ekonomickej činnosti v každom členskom štáte a vo všetkých regiónoch. Za posledných desať rokov sa hodnota vývozu agropotravinárskych výrobkov a nápojov z EÚ zvýšila v priemere o 8 % za rok a v roku 2016 dosiahla 131 miliárd EUR⁽²⁾.

2.2. SPP je zásadnou politikou EÚ, ktorá zabezpečuje udržateľné dodávky bezpečných a kvalitných potravín za dostupné ceny 500 miliónom občanov EÚ. SPP musí takisto a) zaručiť primeranú úroveň príjmov pre poľnohospodárov v EÚ a b) zabezpečiť sociálny, environmentálny a hospodársky rozvoj vidieckych oblastí. Poľnohospodári a lesníci obhospodarujú vyše 82 % pôdy EÚ⁽³⁾, a sú tak zásadnou súčasťou multifunkčne zameraného udržateľného pôdohospodárstva.

⁽¹⁾ Európska komisia, Poľnohospodárske výdavky v EÚ zamerané na výsledky, september 2015.

⁽²⁾ Štatistický prehľad o agropotravinárskom obchode – Extra EU 28.

⁽³⁾ Eurostat. Krajinná pokrývka, využívanie pôdy a krajiny v roku 2016.

2.3. SPP, ktorej rozpočet dosahuje 59 miliárd EUR, poskytuje prostredníctvom priamych platieb, opatrení na podporu trhu a programov rozvoja vidieka zásadnú podporu pre poľnohospodárov a ich podniky. Treba poznamenať, že podpora SPP súvisí s poskytovaním verejných statkov a plnením prísnejších európskych noriem. Tieto priame platby v rámci 1. piliera sú skutočne spojené s krížovým plnením a opatreniami povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia v oblasti bezpečnosti potravín, noriem ochrany zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a rastlín a environmentálnych kontrol a zásadným spôsobom pomáhajú poľnohospodárom stabilizovať príjmy a vyrovnávať sa s volatilitou trhu. V súčasnosti 30 % priamych platieb súvisí s ekologizačnými požiadavkami zameranými na kvalitu pôdy, biodiverzitu a sekvenciáciu uhlíka, avšak aj napriek tomu naďalej pretrvávajú ekologické a sociálne problémy, ktoré je potrebné vyriešiť. Stále dôležité, a to predovšetkým v čase trhovej krízy, sú trhové opatrenia, hoci pri poslednej reforme SPP boli značne oslabené. Na riešenie volatility sú potrebné nové opatrenia. Spolufinancovaný program rozvoja vidieka poskytuje kľúčové prostriedky z druhého piliera na hospodárske, environmentálne a sociálne programy, ktoré sa vykonávajú na úrovni jednotlivých poľnohospodárskych podnikov, ako aj vo vidieckych oblastiach.

2.4. Za uplynulých šesť desaťročí priniesla SPP napriek svojim nedostatkom značné výhody pre občanov EÚ, výrobcov, spotrebiteľov, daňových poplatníkov a európsku spoločnosť v širšom zmysle. V niektorých oblastiach však čelíme problémom súvisiacim s biodiverzitou, životným prostredím a krajinou, ktorými sa treba zaoberať. SPP preukázala, že ju možno prispôsobiť a upraviť podľa požiadaviek doby. Jedinečná štruktúra 1. a 2. piliera SPP umožňuje politike meniť sa a zameriavať sa na rôzne ciele, pričom sa zachováva celkový cieľ posilnenia európskeho modelu poľnohospodárstva a rodinných poľnohospodárskych podnikov.

2.5. Kompenzačné platby v rámci SPP sa v priebehu rokov dramaticky zmenili z prevažne trhovej a cenovej podpory na oddelenú podporu s podstatným environmentálnym prvkom. Na pomoc zraniteľným regiónom a sektorom sa zaviedol 2. pilier. Tento pilier zabezpečuje, že inteligentný a udržateľný rozvoj vidieka je jadrom poľnohospodárskej politiky EÚ. Poľnohospodárstvo musí disponovať integrovanou politikou rozvoja vidieka.

2.6. Poľnohospodárstvo v rámci pozitívne transformovanej, modernizovanej a zjednodušenej SPP má zohrávať kľúčovú úlohu pri plnení európskych cieľov v oblasti udržateľnosti, ochrany životného prostredia a prírody, konkurencieschopnosti, rastu a tvorby pracovných miest.

2.7. Transformovaná SPP si musí zachovať pozitívne prvky súčasnej politiky a musia sa prijať nové opatrenia na riešenie nových výziev, ktoré zahŕňajú dopyt spoločnosti po poskytovaní verejných statkov, záväzky EÚ v rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN, záväzky v oblasti zmeny klímy v rámci COP 21, dvojstranné obchodné dohody a volatilitu trhu. V rámci transformovanej SPP sa musí takisto dosiahnuť správna rovnováha medzi potrebami spotrebiteľov, daňových poplatníkov a výrobcov.

2.8. EÚ musí v rámci transformovanej SPP naďalej dôrazne podporovať európsky model poľnohospodárstva a udržateľných rodinných poľnohospodárskych podnikov, ktorý je protikladom priemyselného modelu poľnohospodárskej výroby, ktorý sa vyvinul v iných oblastiach, napríklad v rámci Mercosuru, v USA a Oceánii. Osobitnú pozornosť treba venovať malým a stredným poľnohospodárskym podnikom. Pokiaľ ide o bezpečnosť potravín, európski poľnohospodári pracujú podľa zásady predbežnej opatrnosti, čo predstavuje konkurenčnú nevýhodu v celosvetovom obchode so základnými poľnohospodárskymi komoditami a potravinami oproti poľnohospodárom v Severnej/Južnej Amerike, Oceánii a iných oblastiach, ktorí používajú látky, ako sú hormóny a beta-agonisty, ktoré sú všetky v EÚ zakázané.

2.9. Európsky model poľnohospodárstva predstavuje spoločenskú zmluvu medzi poľnohospodármi v EÚ a spoločnosťou, v rámci ktorej poľnohospodári udržateľným spôsobom produkujú vysokokvalitné potraviny a ďalšie verejné statky, pričom zaručujú ochranu životného prostredia a starostlivosť o krajinu. SPP by zato mala poskytovať podporu pri udržiavaní rodinných poľnohospodárskych podnikov, družstiev a podnikov s udržateľným poľnohospodárskym modelom, ako aj vidieckych oblastí. Tento model, v rámci ktorého sa dodávajú rozmanité, zdravé, bezpečné, cenovo dostupné a vysokokvalitné potraviny, zabezpečil pre európsku spoločnosť statky nesmiernej hodnoty a zachovaním vidieckych oblastí a pomocou pri ochrane životného prostredia a krajiny prispel k územnej rovnováhe.

2.10. EÚ sa navyše musí viac snažiť o zaručenie toho, že poľnohospodári a občania EÚ budú správne chápať a podporovať SPP a výhody, ktoré s ňou súvisia.

3. Výzvy pre poľnohospodárstvo a SPP

Príjmy poľnohospodárskych podnikov

3.1. SPP už Európe a občanom EÚ slúži viac ako 60 rokov, pričom poľnohospodárskemu sektoru prináša značné výhody a daňovým poplatníkom výhodný pomer medzi kvalitou a cenou. V mnohých krajinách EÚ však badať zvyšovanie rozdielov v príjmoch medzi vidieckymi a mestskými oblasťami, ako aj v rámci poľnohospodárstva. Príjmy poľnohospodárskych podnikov vo väčšine členských štátov nie sú dostatočné a sú podstatne nižšie, než je celoštátny alebo regionálny priemer. Ceny v poľnohospodárstve nerastú podľa inflácie a v súlade so zvyšovaním vstupných cien, napríklad cien hnojív a energie. V posledných rokoch spôsobila volatilita cien problémy v oblasti príjmov poľnohospodárskych podnikov.

Investície vo vidieckych oblastiach

3.2. Ukázalo sa, že súčasná politika rozvoja vidieka so svojimi rôznymi pružnými nástrojmi má zásadný význam pri podpore vidieckych oblastí, a to najmä oblastí s prírodnými prekážkami. Dôrazný plán rozvoja vidieka stanovený na základe vyhlásenia z konferencie Cork 2.0 s názvom *Lepší život vo vidieckych oblastiach* musí zostať kľúčovou prioritou transformovanej SPP. Hlavnými výzvami transformovanej SPP je investovanie do životaschopnosti vidieka, ako aj zlepšenie tvorby pracovných miest v hospodársky slabých a vzdialených regiónoch a podpora diverzifikácie poľnohospodárstva ⁽⁴⁾.

Rozpočet

3.3 V rámci percentuálneho podielu z rozpočtu EÚ klesli výdavky SPP zo 65 – 75 % v 80. rokoch 20. storočia na súčasných 38 %. Očakáva sa však, že poľnohospodárstvo bude okrem poskytovania vysokokvalitných a cenovo dostupných potravín čoraz viac prispievať k plneniu cieľov EÚ v rámci COP 21 a cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Vystúpenie Spojeného kráľovstva z EÚ predstavuje pre financovanie SPP v budúcnosti veľkú výzvu.

Potravinová bezpečnosť

3.4 Keďže sa predpovedá, že svetová populácia sa do roku 2050 zvýši zo 7 miliárd na 9,5 miliardy, je v nasledujúcich rokoch naliehavo potrebné podstatne zvýšiť svetovú produkciu potravín. Jedným z kľúčových cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN je významne znížiť rozšírenú podvyživenosť, keďže na základe štúdií Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) sa odhaduje, že v súčasnosti je podvyživený každý siedmy človek. Je zrejmé, že svetová produkcia potravín sa bude musieť udržateľným spôsobom zvýšiť, aby nasýtila väčší dopyt po potravinách a pomohla odstrániť hlad. EÚ a transformovaná SPP zohrávajú kľúčovú úlohu ako zodpovedná svetová sila v oblasti produkcie potravín. SPP takisto musí byť zodpovedná, pokiaľ ide o vývoz a musí naďalej motivovať rozvojové krajiny k tomu, aby zlepšili svoju domácu produkciu.

Environmentálna výzva

3.5. Poľnohospodárstvo EÚ a SPP sú zásadne dôležité pre záväzky EÚ týkajúce sa cieľov trvalo udržateľného rozvoja stanovených OSN a ambiciózných cieľov EÚ v rámci svetovej dohody o zmene klímy COP 21. Emisie uhlíka z poľnohospodárstva EÚ sa od roku 1990 znížili o 23 % a dusičnany v riekach sa od roku 1992 znížili o 17,7 % ⁽⁵⁾. Hoci v rámci SPP došlo k značnému pokroku, pokiaľ ide o plnenie cieľov v oblasti životného prostredia, pri transformovaní SPP tak, aby bolo poľnohospodárstvo účinnejšie a zohrávalo kľúčovú úlohu v rámci pomoci Európe pri dosahovaní cieľov stanovených v COP 21 a cieľov trvalo udržateľného rozvoja, nás čakajú nové výzvy.

Ekosystémové služby

3.6. Poľnohospodársky sektor poskytuje kľúčové ekosystémové služby, prispieva k riadeniu biotopov, ochrane biodiverzity, normám dobrých životných podmienok zvierat, rázu krajiny a ochrane pôdy a vody. Treba tiež uznať, že pokiaľ ide o biodiverzitu, životné prostredie a krajinu, mal by byť prínos odvetvia poľnohospodárstva väčší. Značné množstvo potravín EÚ sa vyrába s použitím prírodnej vody, ktorá by inak nebola využitá. Veľká časť poľnohospodárstva EÚ je takisto zameraná na trávne porasty, lesy a rašeliniská, pričom všetky tieto oblasti zabezpečujú cenné záchyty uhlíka. V transformovanej SPP sa musia zachytiť a podporovať všetky tieto kľúčové ekosystémové prvky poľnohospodárstva.

⁽⁴⁾ Stanovisko na tému *Od vyhlásenia Cork 2.0 ku konkrétnym opatreniam* (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

⁽⁵⁾ Komisár Hogan, *Working for Europe's Farmers*, 2016.

Potraviny s výhodným pomerom medzi kvalitou a cenou

3.7. Vďaka SPP sa občania EÚ tešia vysokej potravinovej bezpečnosti a hojným zásobám cenovo dostupných, bezpečných potravín. Percento príjmov, ktoré občania EÚ vynaložia na potraviny, sa znížilo z 50 % v období po 2. svetovej vojne na súčasných 10 %, a to aj napriek značnému zvýšeniu výrobných nákladov. Transformovaná SPP musí zaručiť, že spotrebiteľia budú mať naďalej prístup k cenovo dostupným, vysokokvalitným a bezpečným potravinám vyrábaným podľa súčasných európskych noriem.

Generačná výmena

3.8. Prilákatie mladých ľudí do poľnohospodárstva predstavuje hlavnú výzvu, keďže väčšina poľnohospodárov je starších ako 55 rokov a sektor čelí problémom súvisiacim s generačnou výmenou. Mladí ľudia sa v praxi stretávajú s problémami týkajúcimi sa prístupu k finančným prostriedkom a pôde, nízkych príjmov, ako aj prenosu poznatkov a prístupu k vzdelávaniu. Nízke príjmy poľnohospodárskych podnikov navyše neumožňujú sporiť si na dôchodok. V niektorých oblastiach dochádza k čoraz častejšiemu opúšťaniu pôdy, čo má zrejme sociálne aj environmentálne dôsledky, a to najmä vo vzdialených regiónoch. Zásadným prvkom transformovanej SPP je veľký dôraz na generačnú výmenu vrátane mladých ľudí, nových subjektov a kvalifikovaných poľnohospodárskych pracovníkov, najmä tých, ktorí už pracujú v poľnohospodárskom podniku, ako aj dôraz na uľahčenie odchodu do dôchodku.

Ženy v poľnohospodárstve

3.9. Ženy zohrávajú v poľnohospodárskom sektore veľmi dôležitú úlohu: vykonávajú veľké množstvo práce v poľnohospodárskych podnikoch a majú na starosti čoraz väčší podiel byrokratickej záťaže. V mnohých prípadoch sú ženy nedostatočne zastúpené, pokiaľ ide o vlastníctvo poľnohospodárskeho podniku. Ženy takisto významne prispievajú k životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov aj vďaka príjmu, ktorý získavajú mimo poľnohospodárskeho podniku, a to prostredníctvom plateného zamestnania alebo ako súkromné podnikateľky. V prípadoch, ak v poľnohospodárskom podniku pracujú obaja manželia na plný úväzok, mal by byť tento prínos zohľadnený a ocenený v rámci vlastníctva poľnohospodárskeho podniku.

Migrácia

3.10. Poľnohospodársky a agropotravinársky sektor môžu zohrávať dôležitú úlohu pri začleňovaní prisťahovalcov do pracovnej sily, ako aj v rámci pomoci znevýhodneným skupinám prostredníctvom sociálnych programov.

Zjednodušenie

3.11. Modernizácia a zjednodušenie SPP majú zásadný význam pri transformácii tejto politiky do budúcnosti. V predchádzajúcich reformách sa stanovila potreba zjednodušiť poľnohospodárske podniky, ale v praxi sa SPP stala oveľa zložitejšou a byrokratickejšou. Týka sa to najmä procesu inšpekcií a auditov a uplatňovania oprávnenosti a krížového plnenia v rámci povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia a dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu.

Obchod a globalizácia

3.12. EHSV uznáva výrazný prínos vyplývajúci z obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami a ich vývozu, ako aj pracovné miesta vytvorené v tomto kontexte. Avšak veľká výzva vyplývajúca z globalizácie a obchodných dohôd by mohla vážne poškodiť poľnohospodárstvo a ohroziť vysokú úroveň bezpečnosti potravín a noriem kvality EÚ. Je dôležité nájsť správnu rovnováhu medzi otváraním nových trhov a príležitostí a ochranou citlivých sektorov a oblastí, ako aj noriem EÚ. Okrem toho zásada preferencie Spoločenstva a potravinová sebestačnosť musia byť aj naďalej územne vyvážené ⁽⁶⁾.

Volatilita cien a posilnenie postavenia poľnohospodárov v potravinovom reťazci

3.13. Medzi veľkými maloobchodníkmi a spracovateľmi na jednej strane a poľnohospodármi na druhej strane existuje veľká nerovnováha moci v rámci potravinového dodávateľského reťazca, dôsledkom čoho je tlak na znižovanie cien často až pod úroveň výrobných nákladov. Postavenie poľnohospodárov v potravinovom reťazci sa musí posilniť prostredníctvom

⁽⁶⁾ Stanovisko na tému *Úloha poľnohospodárstva v multilaterálnych, bilaterálnych a regionálnych obchodných rokovaniach v súvislosti so stretnutím ministrov krajín WTO v Nairobi* (Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 20).

dobre fungujúcich distribučných družstiev. Mal by sa zaviesť európsky právny rámec na boj proti nekalým obchodným praktikám potravinových a maloobchodných reťazcov. Z dôvodu nižšej podpory trhu EÚ, väčšieho vystavenia svetovým trhom a geopolitickej krízy, ako je zákaz dovozu potravín do Ruska, sa volatilita cien a príjmov stala pre poľnohospodárov v EÚ významným problémom. Treba vyzdvihnúť prácu, ktorú v tejto oblasti vykonáva osobitná skupina EÚ pre poľnohospodárske trhy a ktorá musí byť posilnená. Je potrebné bojovať proti nekalým obchodným praktikám a predaju za nižšie ceny ako náklady.

Vyvážený územný rozvoj

3.14. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo majú zásadný význam pre hospodársky a sociálny rozvoj vo vidieckych oblastiach. Takisto zohrávajú dôležitú úlohu v rámci ďalších hospodárskych podnikov a služieb súvisiacich s vidiekom, ako je napríklad cestovný ruch, zamestnanosť alebo kultúrne činnosti na vidieku. Transformovaná SPP so silnou zložkou 2. piliera je zásadne dôležitá na riešenie výziev vo vidieckych oblastiach týkajúcich sa rozvoja vidieka a na zachovanie silného poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch EÚ. Cieľom musí byť zachovanie čo najväčšieho počtu poľnohospodárov.

4. Návrhy pre rozvinutú, modernizovanú a zjednodušenú SPP

4.1. V transformovanej SPP dôrazne podporujúcej európsky model poľnohospodárstva sa musia zachovať základné ciele stanovené v spoločnej poľnohospodárskej politike, ktorá bola ustanovená Rímskou zmluvou v roku 1957. Mali by sa do nej začleniť aj nové ciele týkajúce sa záväzkov prijatých v rámci cieľov udržateľného rozvoja a COP 21. V článku 39 ZFEÚ sú konkrétne ciele SPP stanovené takto:

1. zvýšiť produktivitu poľnohospodárstva podporovaním technického pokroku a zabezpečením optimálneho využívania výrobných faktorov, najmä pracovnej sily;
2. zabezpečiť primeranú životnú úroveň poľnohospodárov;
3. stabilizovať trhy;
4. zabezpečiť riadne zásobovanie;
5. zabezpečiť spotrebiteľom primerané ceny.

4.2. Transformovaná SPP musí takisto zahŕňať riešenie kľúčových výziev v oblasti ochrany životného prostredia, zmierňovania zmeny klímy a ochrany biodiverzity.

4.3. Tieto zásadné ciele sa budú najlepšie plniť, ak sa zachová súčasná štruktúra modelu SPP založeného na dvoch pilieroch, to znamená, že 1. pilier SPP je založený na priamych platbách aktívnym poľnohospodárom za podpory opatrení na riadenie trhu a 2. pilier SPP na opatreniach rozvoja vidieka a prijímaní politiky na zohľadnenie nových požiadaviek na poskytovanie verejných statkov. Priame platby v rámci 1. piliera majú zásadný význam pri podpore príjmov poľnohospodárskych podnikov a pomoci v prípade volatility súvisiacej s opatreniami krízového plnenia týkajúcimi sa bezpečnosti potravín, noriem v oblasti zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a rastlín a environmentálnych kontrol. Opatrenia v rámci 2. piliera SPP zabezpečujú ďalšie dôležité hospodárske, environmentálne a sociálne programy podpory.

4.4. Rozpočet SPP na obdobie po roku 2020 musí byť dostatočný, aby sa ním mohli riešiť ďalšie finančné požiadavky vyplývajúce z brexitu, tlak na príjmy poľnohospodárskych podnikov a zvýšený dopyt po verejných statkoch.

4.5. V prípade základného modelu platieb sa navrhuje, že krajinám, ktoré prijali iný model, než je systém paušálnych základných platieb, by sa malo umožniť zachovať si tento model aj po roku 2020, keďže lepšie vyhovuje podmienkam týchto krajín. V niektorých krajinách model paušálnych platieb neodráža rozdiely v úrovni investícií, poľnohospodárskej činnosti a zabezpečovaní verejných statkov.

4.6. Je potrebné ďalej harmonizovať úroveň priamych platieb vyplácaných poľnohospodárom v jednotlivých členských štátoch EÚ, aby sa zohľadnili rozdielne podmienky a následne vytvorili rovnaké podmienky pre poľnohospodárov vo všetkých členských štátoch a aby sa zabezpečil vyvážený rozvoj vidieckych oblastí v celej EÚ.

4.7. Priame platby by sa mali vyplácať len aktívnym poľnohospodárom, ktorí poskytujú verejné služby a verejné statky.

4.8. V záujme podpory a ochrany priamych platieb vyplácaných poľnohospodárom zo silného 1. piliera by sa v rámci transformovanej SPP aktívny poľnohospodár riadil ročným alebo viacročným programom zameraným na životné prostredie, zmenu klímy a biodiverzitu, ktorý by mohol zahŕňať softvérový nástroj na monitorovanie emisií skleníkových plynov (*carbon navigator*) a plán hospodárenia so živinami. Tento ročný alebo viacročný program by zahŕňal merateľné poskytovanie verejných statkov a poľnohospodárom by ponúkal väčšiu flexibilitu. Merateľnosť musí vychádzať z objektívnych a štandardizovaných kritérií na úrovni EÚ.

4.9. Priame platby v rámci 1. piliera by sa mali pre jednotlivých poľnohospodárov obmedziť na spravodlivej a primeranej úrovni (t. j. na porovnateľnej úrovni ako je príjem kvalifikovaného pracovníka). Mali by byť možné úpravy a prihliadať by sa malo na partnerstvá, družstvá, spoločnosti a počet zamestnancov, ktorí musia byť poistení.

4.10. Viazané priame platby by mali byť zamerané na zraniteľné sektory a regióny. Ich cieľom by malo byť zabrániť opúšťaniu pôdy a chrániť biodiverzitu, a to najmä zachovaním chovu hospodárskych zvierat a upadajúcich odvetví.

4.11. V súčasnej SPP je 30 % platieb v rámci 1. piliera spojených s ekologizáciou a 70 % platieb sa viaže na 15 povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia a 5 požiadaviek týkajúcich sa dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu, ktoré musia byť splnené na získanie oprávnenia. V záujme skutočného zjednodušenia SPP by bolo vhodné prepojiť plné platby z 1. piliera s poskytovaním verejných statkov. Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné správne vyhodnotiť opatrenia zamerané na ekologizáciu a povinné požiadavky týkajúce sa hospodárenia, aby sa naďalej uplatňovali čo najefektívnejšie a dosiahnuteľné opatrenia a aby sa takisto zaviedli nové ciele súvisiace napríklad so zmenou klímy alebo potrebou zvýšiť sekvestráciu uhlíka v pôde.

4.12. Programy povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia v oblasti krízového plnenia by mali zahŕňať merateľné ciele v oblasti ochrany životného prostredia, zmiernenia zmeny klímy a ochrany biodiverzity na základe vykonávania súčasného príslušného krízového plnenia.

4.13. Transformovaná SPP by mala zahŕňať koncepciu inteligentného poľnohospodárstva, ktoré prináša dvojité výhody – zvyšuje zisky poľnohospodárskych podnikov a zároveň pôsobí v prospech životného prostredia. Zahŕňalo by to využívanie prenosu poznatkov a technológií, ktoré pomáhajú pri presnom poľnohospodárstve s cieľom znížiť vstupné množstvá vody, energie, priemyselných hnojív a iné vstupy, ako sú pesticídy, a to najmä fungicídy a insekticídy.

4.14. Trhové opatrenia vrátane intervencií a podpory pre súkromné skladovanie by sa mali zachovať. Je dôležité, aby sa hraničné úrovne pre takúto podporu nastavili v realistickej výške, aby sa výrobcovi v prípade potreby poskytla zmysluplná podpora príjmu.

4.15. Najúčinnějšíou ochranou pred volatilitou príjmov sú bezpečné a primerané priame platby v rámci 1. piliera a nástroje riadenia trhu. V časoch extrémnej volatility cien sú však potrebné iné nástroje, ktoré by sa mali posúdiť, a to vrátane systémov zameraných na zníženie produkcie. Mala by sa zjednodušiť možnosť využitia prostriedkov z 2. piliera na opatrenia, ako sú systémy dobrovoľného poistenia.

4.16. Už 140 rokov výrobné družstvá jasne ukazujú, že sú odolnejšie voči turbulenciám na poľnohospodárskych trhoch a pomáhajú zabráňovať premiestňovaniu potravinovej výroby. Preto je dôležitá ešte intenzívnejšia podpora spolupráce medzi výrobcami a existujúcimi družstvami a organizáciami výrobcov, najmä malými, orientovaná na odvetvia a regióny. Osobitný dôraz by sa mal klásť najmä na tie odvetvia a regióny, kde táto spolupráca nie je dostatočná.

4.17. Je potrebné viac sa venovať kľúčovým prvkom, ktoré identifikovala osobitná skupina EÚ pre poľnohospodárske trhy, a to zlepšeniu postavenia poľnohospodárov v dodávateľskom reťazci, zvýšeniu transparentnosti, povinnému oznamovaniu cien, opatreniam na riadenie rizika, riešeniu nekalých obchodných praktík a ďalším problémom. V týchto oblastiach sa musia prijať nariadenia, ktoré sa plne začlenia do transformovanej SPP. Navrhuje sa prijatie dôraznejšej regulácie s cieľom zakázať nekalé obchodné praktiky a predaj za nižšie ceny ako náklady a zaviesť povinné oznamovanie cien na úrovni výrobcov, spracovateľov a maloobchodníkov. Ďalej je potrebné posilniť postavenie poľnohospodárov, a to podporou vytvorenia silných združení výrobcov.

4.18. Ústredným prvkom transformovanej SPP musí byť zachovanie účinného a riadne fungujúceho jednotného trhu EÚ. Najnovšie trendy opätovného znárodňovania v rámci jednotného trhu vzbudzujú veľké obavy a vedú k väčším rozdielom v cenách a na trhu. Takisto je dôležité zaviesť tam, kde sa ešte nepoužíva, reguláciu povinného označovania a pôvodu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, ktorá je potrebná na to, aby sa zabránilo podvodom a umožnilo spotrebiteľom robiť informované rozhodnutia, a to bez toho, aby sa tým narušil voľný pohyb tovaru v rámci jednotného trhu EÚ alebo sa mu bránilo.

4.19. Veľkou hrozbou pre EÚ je brexit, ktorý bude mať značný vplyv na SPP a jednotný trh. Akýkoľvek výpadok v rozpočte SPP v dôsledku brexitu musia plne nahradiť členské štáty. Okrem toho je dôležité zachovať medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom obchod s poľnohospodárskymi produktmi bez colných poplatkov a rovnaké normy týkajúce sa zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a životného prostredia, ako aj uplatňovanie spoločného vonkajšieho cla na dovoz do EÚ aj Spojeného kráľovstva.

4.20. Základným cieľom SPP musí byť zásada preferencie Spoločenstva s potravinami z EÚ pre občanov EÚ. Kľúčovou zásadou tejto politiky musí byť zachovanie a ochrana noriem EÚ týkajúcich sa vysledovateľnosti, bezpečnosti potravín, kontrol zdravia zvierat a rastlín a ochrany životného prostredia, ako aj plná ochrana chránených zemepisných označení (CHZO). Pri akýchkoľvek rokovaniach o obchodnej politike je pre spotrebiteľov z EÚ dôležité, aby EÚ požadovala, že všetky dovážané potraviny budú spĺňať rovnaké normy. Vo všetkých budúcich obchodných rokovaniach je navyše dôležité, aby EÚ zachovala silnú a primeranú colnú ochranu citlivých sektorov a zraniteľných oblastí.

4.21. Kľúčovým prvkom novej, transformovanej SPP musí byť generačná výmena. Navrhuje sa, aby pokračovalo súčasné zvyšovanie platieb v rámci 1. piliera SPP pre mladých poľnohospodárov do 40 rokov. Navrhuje sa, aby sa prehodnotilo pravidlo piatich rokov s cieľom odstrániť nepružnosť, ktorá mladým poľnohospodárom bráni v prístupe k vyšším úrovňam platieb. Ďalej sa navrhuje, aby sa v rámci všeobecného systému programu rozvoja vidieka uplatňovali vyššie úrovne platieb pre mladých poľnohospodárov. Úroveň platieb pre programy štrukturálnej pomoci pre mladých poľnohospodárov by sa mali zvýšiť na 70 %. Takáto podpora by sa mala umožniť aj mladým poľnohospodárom a mladým pracovníkom v partnerstvách, družstvách, spoločnostiach a ďalších formách podnikov v poľnohospodárstve. Veľmi dôležitá je efektívna štátna rezerva, ktorá mladým poľnohospodárom a novým subjektom umožňuje kedykoľvek sa dostať k podpore. K dispozícii by mala byť možnosť zaviesť v rámci 2. piliera účinný dôchodkový program. Členské štáty by mali mať možnosť zavádzať pre mladých poľnohospodárov, a najmä ženy, dodatočné opatrenia. Dôležité je dôrazne sa zamerať na vzdelávanie a zlepšovanie zručností. S cieľom posilniť postavenie žien v poľnohospodárstve by mali byť pre ženy k dispozícii podobné stimuly ako pre mladých poľnohospodárov, aby sa im zaručil rovnaký prístup k pôde, úverom, odbornej príprave a postaveniu.

4.22. Poľnohospodárom by sa mohli skutočne zjednodušiť postupy v rámci krízového plnenia/dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu a povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia, a to tým, že sa odkloní od prístupu založeného na auditoch/inšpekciách a začnú sa viac využívať technológie. Tento systém by sa mal prijať spolu s kontrolným zoznamom obsahujúcim kladné a záporné body plnenia. Žiadateľom, ktorí splnia hlavné kľúčové požiadavky a dosiahnu hraničný počet bodov, sa schváli platba bez akejkoľvek penalizácie. Pôjde o rozšírenie nového prístupu žltej karty, ktorý už je zavedený. Počet krízových plnení a povinných požiadaviek týkajúcich sa hospodárenia by sa mal znížiť tým, že sa odstránia niektoré opatrenia súvisiace s týmito požiadavkami, ktoré už nie sú vhodné alebo dôležité. Dobrým príkladom môže byť odstránenie nutnosti kontrolovať identifikáciu zvierat v poľnohospodárskych podnikoch a vykonávať kontroly s využitím technológií na predajných miestach, ako sú mäsokombináty, zoraďiská a dobyčtie trhy.

4.23. Režim inšpekcií týkajúcich sa požiadaviek krízového plnenia by mal takisto v rámci prístupu uzatvorenia zahŕňať právo na nápravu v určitej časovej lehote a bez pokút. Mal by sa uplatňovať primeranejší a spravodlivejší prístup, pokiaľ ide o pokuty a toleranciu. Zjednodušenie by nemalo viesť k zníženiu ambicióznosti cieľov, najmä nie v oblasti ochrany životného prostredia (ekologizácie) alebo režimu jednotnej platby.

4.24. Na základe inšpekcií by sa nemali pozastavovať platby a mala by sa uplatňovať politika, v rámci ktorej by sa pokuty súvisiace s oprávnenosťou a krízovým plnením/povinnými požiadavkami týkajúcimi sa hospodárenia ukladali v nasledujúcom roku.

4.25. Kľúčový význam pre novú transformovanú SPP zameranú na životaschopnosť vidieka a tvorbu pracovných miest má posilnený a účinnejší 2. pilier, ktorý spĺňa hospodárske, environmentálne a sociálne požiadavky regiónov. Mal by sa zakladať na cieľoch stanovených na konferencii Cork 2.0. Ďalej je dôležité, aby členské štáty primerane spolufinancovali všetky opatrenia programu rozvoja vidieka vrátane platieb pre oblasti s prírodnými prekážkami.

4.25. Vzhľadom na väčšie výzvy pri plnení európskych záväzkov stanovených v rámci cieľov OSN pre trvalo udržateľný rozvoj a cieľov dohody COP 21 je potrebné rozšíriť, zacieliť a financovať väčší počet environmentálnych opatrení v rámci 2. piliera SPP. Aby to bolo možné, musí sa táto ambícia odraziť pri rozdeľovaní budúcich prostriedkov medzi jednotlivé členské štáty, pričom treba rešpektovať súčasné pridelenie rozpočtových prostriedkov v rámci 2. piliera.

4.27. Viac opatrení a platieb v rámci 2. piliera SPP týkajúcich sa životného prostredia, zmeny klímy a biodiverzity by mohlo byť zameraných na poskytovanie lepších ekosystémových služieb zo strany poľnohospodárov, pričom by sa zameralo na:

1. platby na lepšie riadenie záchyty uhlíka v pôdach zahŕňajúcich trávne porasty, lesy a rašeliniská;
2. lepšie obhospodarovanie trvalých trávnych porastov s cieľom zlepšiť záchyty uhlíka;
3. platby na zatrávenie určitých obrábaných plôch;
4. možnosť programov vyňatia pôdy z produkcie a minimálneho obrábania pôdy;
5. možnosť zníženia intenzity chovu na trávnych porastoch, pričom sa zachová minimálna intenzita chovu;
6. platby na tvorbu biotopov a prírodných koridorov;
7. nárazníkové zóny okolo vodných plôch;
8. riadenie v oblasti priekop a živých plotov;
9. riadenie v oblasti CO₂;
10. platby na zachovanie rašelinísk;
11. ochranu rázu krajiny a archeologických nálezísk;
12. platby na opatrenia v oblasti dobrých životných podmienok zvierat;
13. väčšie platby pre oblasti sústavy Natura a za škody spôsobené voľne žijúcou zverou;
14. opatrenia na znižovanie dezertifikácie v suchých oblastiach;
15. agroekológiu a ekologickú poľnohospodársku výrobu;
16. platby na zvyšovanie organickej hmoty v pôde, obmedzovanie erózie pôdy a zadržiavanie vody v krajine.

4.28. Pre poľnohospodárov v chudobnejších a izolovanejších regiónoch EÚ sú zásadne dôležité platby v rámci režimu pre oblasti s prírodnými prekážkami.

4.29. Poskytovanie nízkonákladových finančných prostriedkov má veľký význam pre stimulovanie rastu v poľnohospodárskom sektore, a najmä pre pomoc mladým poľnohospodárom, ktorí sú zásadne dôležití pre generačnú výmenu.

4.30. Transformovaná SPP by mala dopĺňať komplexnú potravinársku politiku, a to prepojením udržateľného poľnohospodárstva, vyváženého územného rozvoja, zdravého stravovania, zamestnanosti a obchodu. Význam zdravého stravovania pre spotrebiteľov a jeho ďalšie prínosy pre spoločnosť, pokiaľ ide o kvalitu života, zdravý životný štýl, boj proti obezite a zníženie nákladov na zdravotnú starostlivosť, nemožno nikdy preceniť. S cieľom oboznámiť spotrebiteľov je potrebné zvýšiť zdroje a počet programov, a to aj programov na odstránenie plytvania potravinami a podporu recyklácie.

- 4.31. V záujme dosiahnutia cieľa EÚ zvýšiť využívanie energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030 aspoň na 27 % by sa mali prijať opatrenia na zaručenie stability a právnej istoty. Je potrebné prijať platby zamerané na podporu investícií do slnečnej energie, energie z biomasy, veternej energie a energetickej účinnosti, ako aj úsporné programy.
- 4.32. S cieľom udržať konkurencieschopnosť je zásadne dôležité, aby mal poľnohospodársky sektor k dispozícii najnovší výskum a inovácie, a to aj na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Sprístupňovať a podporovať sa musí účinný prenos poznatkov, vzdelávanie, najlepšie postupy a poradenské osvetové programy a služby.
- 4.33. Vo všetkých vidieckych oblastiach je zásadne dôležité širokopásmové pokrytie, keďže v poľnohospodárstve sa čoraz viac využívajú technológie, a to najmä v prípade inteligentného poľnohospodárstva a pri podpore zjednodušovania.
- 4.34. V novom inteligentnom poľnohospodárstve, ktoré viac využíva technológie, je veľmi dôležitá ochrana osobných údajov poľnohospodárov a dôvernosc. Ďalej je dôležité, aby si poľnohospodári udržali vlastníctvo všetkých osobných údajov ukladaných s ohľadom na ich podniky.
- 4.35. Obehové hospodárstvo môže mať veľkú úlohu pri znižovaní odpadu vo všetkých sektoroch. Tradičné modely poľnohospodárskych podnikov sú príkladom obehových hospodárstiev s nulovou tvorbou odpadu a efektívne využívajúcich zdroje. Poľnohospodárstvo zohráva pozitívnu úlohu v sektoroch opätovného použitia a recyklácie vrátane šetrného využívania pôdy, vody a ovzdušia.
- 4.36. Na zavedenie novej transformovanej SPP je potrebné stanoviť primerané prechodné obdobie po roku 2020, a to najmä nato, aby sa zohľadnili rozpočtové záležitosti súvisiace s brexitom a ďalšie politické rozhodnutia (7).

V Bruseli 1. júna 2017

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS

---

(7) Stanovisko na tému *Hlavné faktory, ktoré ovplyvnia SPP po roku 2020* (Ú. v. EÚ C 75, 10.3.2017, s. 21).